

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maša Kop

Vpliv korupcije na demokratični politični sistem

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maša Kop

Mentorica: Izr. prof. dr. Cirila Toplak

Vpliv korupcije na demokratični politični sistem

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Zahvala

Zahvaljujem se prijateljem, družini in vsem, ki so mi ob pisanju diplomske naloge stali ob strani.

Hvala mentorici Cirili Toplak, ki mi je pomagala in svetovala.

Vpliv korupcije na demokratični politični sistem

Korupcija obstaja v družbi že od davnih časov. Ko govorimo o korupciji, navadno pomislimo, da gre za kazniva dejanja, ki so povezana z dajanjem in sprejemanjem daril. V širšem pomenu pa gre pri korupciji v javni upravi predvsem za zlorabo javnega položaja za pridobitev koristi zase ali za koga drugega. Države so bojujejo proti korupciji z mednarodnim sodelovanjem. Problem mednarodne korupcije vse bolj zanima vlade, politike, gospodarstvenike in znanstvenike po celem svetu, posledica pa so številna srečanja in konference. Razlogi za širjenje korupcije se kažejo predvsem v razpadu vrednot, nesposobnosti vodilnih delavcev, nemoralnosti vodilnih oseb iz javnega življenja, neenakosti pred zakonom. Ljudje postajajo nezaupljivi, politični sistem postaja manj stabilen, ravno tako institucije. Korupcija vpliva na revščino v državi, na nezaupanje državljanov v sistem, na učinkovitost države in razpad etičnih vrednot ter izkoriščanja. Nosilci funkcij bi morali zastopati interese volivcev in ne lastnih.

Ključne besede: korupcija, kazniva dejanja, mednarodno povezovanje, zloraba javnega položaja, organizacija za odkrivanje korupcije.

The Influence of Corruption on the Democratic Political System

Corruption has been present within our society for quite a while. When discussing the term, we often think of criminal acts linked to giving and accepting gifts. But in broader sense, corruption within public administration especially concerns the abuse of public office for private gain or to benefit another party. Countries fight corruption through international cooperation. The issue of international corruption increasingly concerns governments, politicians, economists and scientists throughout the world resulting in numerous meetings as well as conferences. Corruption is expanding due to various reasons such as the disintegration of values, the inability of leading workers, the immorality of leading figures in public life and inequality before the law. People are becoming suspicious, the political system as well as institutions less stable. Corruption influences the country's poverty, its effectiveness, it causes the citizens to distrust the system, the disintegration of ethical values and exploitation. Officeholders should represent the voters' interests instead of their own.

Keywords: corruption, criminal acts, international cooperation, abuse of public office, organization for discovering corruption.

KAZALO

1	UVOD	6
1.1	NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	6
1.2	HIPOTEZI	7
1.3	METODOLOŠKI OKVIR	7
2	KORUPCIJA.....	8
2.1	DEFINICIJEKORUPCIJE	9
3	VZROKI IN RAZLOGI ZA NASTANEK KORUPCIJE.....	10
4	TRANSPARENCY INTERNATIONAL IN INDEKS ZAZNAVNOSTI KORUPCIJE.....	12
4.1	TRANSPARENCY INTERNATIONAL = TI.....	12
4.2	INDEKS ZAZNAVNOSTI KORUPCIJE CPI	13
5	DRŽAVE Z NAJMANJ KORUPCIJE.....	14
5.1	DANSKA	15
5.2	FINSKA	17
5.3	ŠVEDSKA	21
6	DRŽAVE Z NAJVEČ KORUPCIJE.....	24
6.1	GRČIJA	24
6.2	ITALIJA	27
6.3	ROMUNIJA	29
7	SKLEP.....	32
8	LITERATURA	35

1 UVOD

Države Zahodnega sveta so vse bolj podvržene vplivom korupcije. Zaradi vse večjega zavedanja tega problema se države vse bolj povezujejo v organizacije, s katerimi postavljajo pravila delovanja držav in poskušajo zmanjšati razširjenost korupcije po svetu. Nekatere od teh organizacij so: Organizacija združenih narodov, Svet Evrope, Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj, Interpol, Transparency International in druge. Korupcija zaradi tega na svetovnem tržišču postaja realnost, ki jo je treba skrčiti na minimum.

V diplomski nalogi želim pokazati in dokazati, da korupcija vpliva na stabilnost demokratičnega političnega sistema, na zaupanje državljanov v demokratični sistem, na (ne)zaupanje institucijam itd. Spodkopava objektivne demokratične kriterije, privede do nezaupanja državljanov v državo, niža raven spoštovanja prava. S širjenjem korupcije prihaja do neenakosti pred zakonom, propada etičnih in moralnih temeljev.

V nadaljevanju se bom ukvarjala tudi z iskanjem najprimernejših mehanizmov za odkrivanje in preprečevanje korupcije. Med seboj bom primerjala po tri države EU z najmanj in pa največ korupcije -- s kakšnimi metodami se te države borijo proti indeksu korupcije in pa kako le-ta vpliva na stabilnost demokratičnega političnega sistema. Raziskala bom, katera protikoruptivna politika je najboljša za odkrivanje in odpravljanje korupcije. Naredila bom tudi analizo do sedaj že narejenih raziskav, ki so bile opravljene na področju korupcije, vpliva korupcije na demokracijo ter indeksa zaznavnosti korupcije Transparency International.

1.1 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen moje diplomske naloge je ugotoviti, kako korupcija vpliva na demokratični politični sistem, na njegovo stabilnost. Preučiti želim, kako se države EU, ki imajo najmanjši indeks zaznavnosti korupcije, borijo proti le-tej, kakšne mehanizme uporabljajo in kako se borijo države z največjo stopnjo korupcije. Analizirala bom tudi Indeks Transparency International, ki odkriva stopnjo korupcije v posameznih državah. Pri tem se bom osredotočila na raziskave držav za leto 2012 in jih tudi interpretirala.

Na koncu bom opredelila še ugotovitve moje diplomske naloge. Zakaj je med državami Evropske unije takšna razlika v indeksu zaznavnosti korupcije? Vendarle so vse države zavezane k podpisu določenih pogodb, k sprejemanju nekih standardov. Vsi stremimo za boljšim jutri, vendar tega ne bo brez prizadevanj in želja po njem. Zavednost državljanov je zelo pomembna pri odpravljanju korupcije.

1.2 HIPOTEZI

Korupcija vpliva na stabilnost demokratičnega političnega sistema.

Korupcija je dandanes vse bolj razširjen pojav, najdemo jo v vseh delih sveta. Razlika je samo v intenzivnosti in razširjenosti korupcije v določenih državah. Zaradi razširjenosti tega pojava ljudje vse manj zaupajo državnim in mednarodnim institucijam, krepí se nezaupanje ljudi, več je tatvin, davčnih utaj, manjšajo se javni izdatki, načenja se politična stabilnost, zaupanje v sodni sistem pada. S temi elementi se slabi demokratični politični sistem.

Ocena stopnje korupcije, ki je tudi v povezavi s stabilnostjo demokracije, je v posameznih državah odraz delovanja oziroma nedelovanja državnih in naddržavnih organizacij, ki so bolj ali manj uspešne pri protikorupcijski politiki.

Večina držav ima svoje zakonodaje, ki določajo kazni političnim in civilnim uslužbencem, gospodarstvenikom. Od države do države je odvisno, kako se bori proti koruptivnim dejanjem. Bolj kot je pri tem uspešna, manjši je pojav korupcije. Vsaka organizacija ima, ne glede na to, ali je državna, naddržavna ali mednarodna, svoje mehanizme za odkrivanje in reševanje korupcije. Zelo pomembno pri tem je tudi meddržavno povezovanje, kajti korupcija je razvejana povsod in zato države ta pojav lažje rešujejo skupaj kot pa vsaka zase.

1.3 METODOLOŠKI OKVIR

Pri diplomskem delu bom začela z zbiranjem virov, preučila pa bom več slovenskih in tujih virov ter jih tudi interpretirala. Opravila bom analizo do sedaj že narejenih raziskav, ki so bile narejene na področju korupcije, vpliva korupcije na demokratični politični sistem, ter analizo indeksa zaznavnosti korupcije Transparency International. Ta analiza mi bo pomagala ugotoviti, katere so države z najmanj in največ korupcije.

Uporabila bom naslednji raziskovalni metodi in tehniki, analizo primarnih in sekundarnih virov. Pri analizi primarnih virov bom analizirala različne zakone, resolucije; pri analizi sekundarnih virov pa se bom osredotočila na analizo knjig, člankov, na obstoječo literaturo o pojmu korupcije.

2 KORUPCIJA

Definicija korupcije je za mojo diplomsko nalogo zelo pomembna. Poznamo mnogo definicij korupcije, skoraj toliko, kot je različnih avtorjev knjig o tem pojavu. Korupcija obstaja v družbi že od nekdaj, zato se tudi definicija skozi čas nekoliko spreminja. V nadaljevanju bom podala definicije korupcije različnih avtorjev.

Dobovšek (2012, 27) opisuje pojem korupcije kot težko opisljiv, saj se njen pomen skozi čas spreminja. Vsem definicijam je skupno to, da opisujejo zlorabo javne službe za privatne namene. Aristotel, Machiavelli in Montesquieu so izhajali iz tega, da je korupcija znak razpadanja družbenih moralnih vrednot. Te so nemoralne in škodljive za okolje, saj morajo nosilci funkcij zagovarjati in zastopati interese, za katere so izvoljeni, in ne svojih lastnih. Z razvojem moderne države pa korupcija postaja ne le moralno škodljiva, ampak tudi vzrok neučinkovitosti države.

Korupcijo povezujemo z zlorabo moči, z neupravičenim pridobivanjem koristi, etično destruktivnostjo, prikritostjo dejanj in težavnostjo dokazovanja. Korupcija pomeni protizakonito, nepošteno vedenje oseb, ki jo izvajajo, predstavlja izsiljevanje, poneverjanje, moralno pokvarjenost in izkoriščanje prijateljskih in družinskih zvez pri napredovanju. Zadovoljitev potreb in želja po prisvojitvi dobrin sta dejavnika, ki potiskata posameznika v skušnjava, da izkoristi vse možnosti, ki se mu ponujajo na takšen ali drugačen način. Posamezniki so že od nekdaj s podkupovanjem dosegali prednosti in posegali po sicer nedosegljivih dobrinah in možnostih. Korupcija zmanjšuje gospodarsko rast, povečuje revščino, znižuje kakovost storitev, izčrpava javne vire in posledično spodkopava verodostojnost politike, vpliva na procese odločanja ter destabilizira demokratične sisteme (Dobovšek 2005, 4–23).

Porast korupcije je opazen po celem svetu. Največ korupcije se nahaja v politični sferi. Ljudje vlado vidijo kot neučinkovito pri spopadanju s korupcijo in pri vzpostavljanju integritete. Zaradi neučinkovitega delovanja vlade vedno več ljudi goji nezaupanje do državnih in vladnih institucij; moč delovanja pa ljudje pripisujejo močnim interesnim skupinam. Ravno zaradi tega je potrebno sprejeti nekatere konkretne odločitve, spremeniti zakone, ki urejajo financiranje političnih strank in volilne kampanje (Mladina 2013).

V svetu se je izoblikovalo mnenje, da sta največja problema organiziranega kriminala njegova raznovrstnost in z njim povezana korupcija, saj predstavlja politični, socialni in kulturni problem družbe. Korupcija omogoča delovanje in razvijanje organiziranega kriminala. Deluje neposredno na stabilnost države. Ko govorimo o korupciji, imamo v mislih obnašanje oseb, ki v okviru svoje dejavnosti prekršijo svoje dolžnosti tako, da pridobijo protipravno korist. Cilja vsake kriminalne organizirane skupine sta dobiček in moč (Dobovšek 1997, 56–57).

2.1 DEFINICIJE KORUPCIJE

Transparency International poimenuje korupcijo kot zlorabo zaupanja moči za zasebno korist. Velika korupcija se dogaja na visoki ravni vlade, med politično elito, ki omogoča, da se voditelji okoristijo na račun drugih državljanov. Majhna korupcija pa se nanaša na vsakdanjo zlorabo zaupanja na nizki in srednji ravni javnih uslužbencev pri interakciji z navdnimi državljani. TI opisuje tudi politično korupcijo, ki jo definira kot manipulacijo politik, institucij in postopkov pri dodeljevanju sredstev ter financiranjem s strani političnih odločevalcev, ki zlorablajo svoj položaj, da lahko vzdržujejo moč, status in premoženje (Transparency International 2013a).

Zakon o preprečevanju korupcije definira korupcijo kot »vsako kršitev dolžnega ravnanja uradnih oziroma odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev, ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenih, ponujenih ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega« (Zakon o preprečevanju korupcije 2004).

Svet Evrope je na svojem zasedanju leta 1944 sprejel delovno definicijo korupcije, po kateri predstavlja korupcijo kot vsako odkupovanje ali vsako drugo vedenje v povezavi z osebami v

državnem ali privatnem sektorju, ki v okviru zaupanih jim pooblastil zlorabijo ta pooblastila, pridobljena v okviru statusa državnega uslužbenca, privatne osebe ali v kakšni podobni povezavi, z namenom prejeti katerokoli nezakonito ugodnost zase ali za koga drugega (Dobovšek 2008, 12–13).

3 VZROKI IN RAZLOGI ZA NASTANEK KORUPCIJE

Da fenomen korupcije lažje razumemo, je potrebno poznati tudi vzroke in razloge za njen nastanek. Kaj je dejanski vzrok nastanka, je težko odgovoriti. Lahko bi rekli, da revščina, vendar vemo, da to ni res, saj se korupcija ne pojavlja le v nerazvitem svetu, temveč povsod, tudi v najrazvitejših državah. Revščina jo lahko le pospeši, v nerazvitih državah pa je ravno revščina lahko tudi posledica korupcije (Knez 2011, 20).

Korupcija ne predstavlja enakega problema v vseh državah, zato je težko določiti pogoje, v katerih se bo razrasla. Če v državi pride do visoke stopnje korupcije, je to zanesljiv znak, da ima sistem v tej državi precej napak, vendar to ne pomeni nujno, da je v tej državi prišlo do popolnega političnega in družbenega razkroja (Mihelčič 2007, 12).

Dobovšek (2008, 9) pravi, da so razvoj družb, uvajanje sodobnih demokracij, razvoj politike, mednarodno sodelovanje in povezovanje povzročili nove razmere, katerim se je potrebno prilagoditi. Novim razvojnim trendom pa v prvi vrsti sledi predvsem kriminal in z njim povezana korupcija.

Velik problem korupcije v današnjem času je nezaupanje državljanov v obstoječ politični sistem, ki pa je ponavadi demokracija. S tem ko politična elita ne kaže zadostnega zanimanja za odpravo korupcije, ki je v največji meri povzročitelj revščine v državi, ljudje postajajo nezaupljivi, želijo si sprememb, ki pa žal ne pridejo tako hitro, kot bi si želeli. Naraščajo tudi nestrpnost in kriminalna dejanja.

Po teoriji je storjeno kaznivo dejanje, če je pričakovana korist večja od koristi, ki bi jo posameznik imel, če bi svoj čas in sredstva uporabil za druge dejavnosti. Razloge, ki vodijo h korupciji, lahko opredelimo:

- z revščino, vendar gre v večini primerov za pohlep in zlorabo oblasti, revni pa so žrtve korupcije;
- s preveč zakoni in težko izvedljivostjo le teh;
- z neustreznim nadzorom institucij;
- s preveč diskrecijskimi pravicami pri odločanju;
- z velikim obsegom državnega gospodarstva (Knez 2011).

Posledice koruptivnih dejanj:

- visoki materialni in nematerialni stroški,
- nepravilna porazdelitev gospodarskih virov – resursov (povečanje nezaposlenosti in s tem povečanje stroškov narodnega gospodarstva),
- povečanje različnih socialnih podpor, kar vodi k slabšanju plačilne sposobnosti in povečuje mednarodno zadolžitev države,
- naraščanje nepravične razdelitve v družbi (zamenjava Smithove nevidne roke z nevidno korupcijsko roko) ter povezovanje gospodarske in politične moči,
- preprečuje izvajanje sprememb za izboljšanje v prihodnosti,
- višje cene, slabša kvaliteta, manjše količine, ko nastopa javni sektor kot naročnik,
- preprečevanje konkurence med udeleženci na trgu,
- povečanje transakcijskih stroškov,
- manjši davčni in drugi prihodki javnega sektorja (*ibid.*).

Koruptivna dejanja so za družbo nevarna. Vanje so vključeni tako predstavniki javnega in zasebnega sektorja kot politike. Nevarnosti korupcije se odražajo v pripravi, sprejemanju in spreminjanju predpisov z različnih področij, v nezakonitem in prikritem delovanju vključenih subjektov ter dinamičnem učenju vključenih in bodočih subjektov (*ibid.*).

Da se zavemo nevarnosti korupcije, ki preži med nami, je Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) objavila analizo. Izsledki so bili, da je korupcija v Sloveniji že tako zakoreninjena, da lahko govorimo o nastavkih korupcije ustroja – nosilci gospodarske in politične moči si trajno prilastijo obe sferi in ju izkoriščajo za svojo zasebno korist in korist strank, zaradi česar je potrebno povezavo med obema sferama prekiniti, da preprečimo nadaljnje katastrofe (Lorenci 2013).

4 TRANSPARENCY INTERNATIONAL IN INDEKS ZAZNAVNOSTI KORUPCIJE

4.1 TRANSPARENCY INTERNATIONAL = TI

O nevarnosti in razsežnosti korupcije nam govorijo številne mednarodne konference in organizacije, ki obravnavajo vprašanja korupcije. Do sedaj še nobena med njimi ni ponudila konkretnih podatkov o razširjenosti korupcije v svetu. Problem pri odkrivanju in dokazovanju dejanj korupcije je v tem, da imata od korupcije korist tako tisti, ki daje, kot tisti, ki jemlje, v kazenskem pravnem smislu pa sta oba odgovorna (Sačić v Dobovšek 2008, 147).

Za uresničitev zgornje vizije je leta 1993 nekaj posameznikov ustanovilo gibanje Transparency International, ki si prizadeva za odpravo globalne korupcije. Dandanes je gibanje Transparency International = TI prisotno v več kot stotih državah sveta in si prizadeva za globalne spremembe, predvsem za odpravo korupcije. TI je politično neodvisno gibanje. Sami determinirajo programe in aktivnosti; donatorji nimajo vpliva na politiko TI (Transparency International 2013b).

Dobovšek (2008), opisuje TI kot organizacijo, ki se v prvi vrsti posveča preprostim, nižjim slojem družbe, ki nosijo vse posledice korupcije in so prikrajšani do izobrazbe ter socialnega varstva. TI ne raziskuje posameznih pojavov, saj je to dolžnost izvršilnih institucij, sodstva in svobodnih medijev, temveč je njihova dejavnost usmerjena v prevencijo in spremembo sistemov. Po posameznih državah organizirajo nacionalne odbore, ki glede na dane okoliščine kreirajo strategijo odpravljanja korupcije ob pomoči TI drugih držav. Pri svojem delu sledijo načelom poštenja, zaupanja, sodelovanja, decentralizacije, različnosti, demokracije in transparentnosti. Korupcija je eden od glavnih vzrokov za revščino in zaviranje trajnega razvoja v marsikateri državi, kar je ena od ugotovitev TI.

TI opredeljuje svoje poslanstvo kot boj proti korupciji z mobilizacijo globalne koalicije za spodbujanje in krepitev mednarodnih in nacionalnih sistemov integritete. TI želi s spodbujanjem vlade vzpostaviti in izvajati učinkovite zakone, pravilnike in protikorupcijske programe. V tej fazi se osredotoča na povečanje transparentnosti in odgovornosti delovanja države, zlasti pri državnih nakupih in spreminjanju moralne in etične države. Kasneje TI vsebuje načrte za spodbujanje reform vsebinskih programov in vladnih struktur. Ti vključujejo ukrepe, ki zmanjšujejo diskrecijsko pravico javnih uslužbencev. Krepijo avtonomne mehanizme

nadzora, zmanjšujejo navzkrižja interesov in povečujejo javni nadzor nad vlado (Vang in drugi 2001).

Organizacija, kot je TI, je za svet zelo pomembna. Je pokazatelj stopnje korupcije v posameznih državah sveta in ena redkih organizacij, ki ima javne podatke raziskav o korupciji. Ljudem daje upanje, da so še ljudje, ki se borijo za pravico in ki jim ni vseeno. Zaradi uspešnosti in javnih podatkov se tudi države bolj aktivno borijo proti kriminalu in se zavzemajo za »čisto« državo, ki pa za sabo privede tudi bolj zadovoljne državljane in stabilnejši politični sistem.

Politične stranke so opisane kot najbolj koruptivne institucije na svetu. Sledijo jim policija, sodstvo, vlada, oziroma vsi s privatnim interesom. Po raziskavah mednarodne organizacije TI je eden od štirih ljudi plačal podkupnino politiku ali politični stranki. Huguette Labelle, predsednica TI, je izjavila, da imajo ljudje, ne glede na vsa podkupovanja, še vedno upanje, da je korupcijo možno zaustaviti in da je število tistih, ki so se proti podkupovanju pripravljene boriti, veliko (Rapoza 2013).

V vseh letih obstoja je TI naredil mnogo na področju vprašanja korupcije. TI ni bil vzrok za spremembo delovanja organizacij (tako vladnih kot nevladnih), ampak je bil samo gonilo za vse spremembe, ki so se začele dogajati na področju boja proti korupciji (Vang in drugi 2001).

4.2 INDEKS ZAZNAVNOSTI KORUPCIJE CPI

Korupcija je grožnja svetu. Uničuje življenja, skupnosti, spodkopava državo in institucije, vse to pa ustvarja jezo in nezaupanje državljanov, kar pa vodi še v večjo destabilizacijo družbe in poslabšanje konfliktov. Vidimo, da nobena država, zajeta v CPI, nima popolnega rezultata in da ima kar dve tretjini držav indeks zaznavnosti korupcije pod 50 (od 0 do 100), kar kaže na resen problem korupcije. Korupcija se kaže tudi v človeškem trpljenju, revščini, pomanjkanju pitne vode, osnovnih storitev, kot sta izobraževanje in zdravstvo.

Največji uspeh prikaza korupcije javnosti se kaže v letnih poročilih o gibanjih korupcije v svetu, ki so objavljena v medijih po celem svetu. Gibanje korupcije je prikazano skozi pokazatelje zaznave korupcije – **Corruption Perception Index (CPI)**. CPI temelji na

podatkih mednarodno priznanih institucij, ki merijo gibanja korupcije, kar naj bi omogočalo manj pristranski pogled na korupcijo (Transparency International v Dobovšek 2008, 152). Stopnja napake merjenja indeksa CPI je za vsako državo 3 odstotke, vzorec zajema približno 1000 ljudi. Drugače je le pri Cipru, Luksemburgu, Vanuati in Salomonovih otokih, kjer vzorec zaradi majhnosti države zajema le 500 ljudi in 4-odstotno odstopanje (BBC News 2013).

Indeks CPI temelji na izvlečkih izvlečkov, ki temeljijo na anketnem reprezentativnem vprašalniku poslovnežem, analitikom in javnosti. Indeks kaže, kako poslovneži, analitiki in javnost v svetu dojemajo raven korupcije v posameznih državah. Preden se država uvrsti na lestvico, morajo podatke zbirati najmanj tri leta iz najmanj treh neodvisnih institucij, da se lahko ustvari osnova za uvrstitev države na lestvico. Lestvica je narejena tako, da države z višjim rezultatom (od 1 do 10) dojemamo kot države, v katerih je najmanj korupcije in se smatrajo za »čiste« in v katere potencialni vlagatelji vlagajo svoj kapital z neznatnim rizikom (Dobovšek 2008, 151–154). Indeks zaznavnosti korupcije ugotavlja, kako pokvarjen je sektor javne uprave v določenih državah. Državam se glede na to dodelijo točke od 0 do 100, kjer 0 pomeni, da je država zelo podkupljiva in 100 pomeni, da je država obravnavana kot čista. Rang posamezne države kaže svoj položaj v razmerju do drugih držav. Indeks CPI za leto 2012 zajema 176 držav in ozemelj s celega sveta (Transparency International 2013c).

V analizi Indeksa zaznavnosti korupcije bom zavzela države Evropske unije, ker jih bo med seboj lažje primerjati kot pa države s celega sveta. Primerjala bom po tri države z najmanj in tri države z največ korupcije. Zanimalo me bo, kako se te države borijo proti korupciji, s kakšnimi vladnimi, nevladnimi, mednarodnimi organizacijami, s kakšnimi pravili in zakonodajami.

5 DRŽAVE Z NAJMANJ KORUPCIJE

Države, kot so Danska, Finska in Švedska so države Evropske unije, ki so v samem vrhu Indeksa zaznavnosti korupcije, ki ga je opravila organizacija Transparency International. Skandinavske države se zavedajo, da je korupcija eden najnevarnejših pojavov sodobne družbe, ki krha zaupanje v vladavino prava, zmanjšuje politično stabilnost, obenem pa ruši socialni mir (Mikovič 2004, 9).

5.1 DANSKA

V srednjem veku je bila kraljevina Danska najbolj vplivna država v severni Evropi; vladala je območjem Švedske, Norveške, Islandije in kratko obdobje tudi delu Velike Britanije. Iz kalmarske unije (1397) je Švedska izstopila leta 1523. Islandija je ostala v personalni uniji z Dansko, vendar je leta 1944 razglasila neodvisnost. V vojni s Prusijo leta 1864 je izgubila znaten del ozemlja na jugu. V prvi svetovni vojni je bila nevtralna, v drugi svetovni vojni pa jo je okupirala Nemčija, vendar je ostala ena od redkih okupiranih držav, kjer ni bila ustanovljena kvizlinška vlada. Leta 1979 je Grenlandiji odstopila široko avtonomijo (Šehić 2010, 68).

Dansko povojno politiko so odločilno sooblikovali socialni demokrati, ki so začeli delovati v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. V več volilnih obdobjih so morali politično oblast deliti z drugimi strankami. Na Danskem je že dolgo razvito večstrankarstvo. Nasprotna utež socialnim demokratom je konservativna Ljudska stranka. V tridesetih letih so se lotili mnogih socialnih reform. Zdaj ima država urejeno socialno varnost državljanov. Obsežne socialne naloge in zelo razvito izobraževanje zmore država plačevati samo zato, ker ima enega najvišjih dohodkov na prebivalca na svetu. Visoki davki pokrivajo drago socialno ureditev in hkrati izravnavajo prevelike razlike v prejemkih prebivalca (Krušič 1994, 103).

Danska je ena izmed najbolj egalitarnih družb na svetu. Njen socialni okvir ji zagotavlja zdravo ravnovesje med poklicnim in zasebnim življenjem, tudi brezplačno izobraževanje in zdravstvo za vse. Svoboda posameznika, enakost, spoštovanje, strpnost in močan občutek medsebojnega zaupanja so temeljne vrednote na Danskem. Vse to se odraža tudi v načinu, kako organizirajo delovna mesta in izobraževanje mladih, zaradi česar se Danska uvršča med najvarnejše, najbolj demokratične in najmanj skorumpirane države na svetu (Study in Denmark 2013).

Blondel (1995) ugotavlja, da je za politično legitimnost pomembna tudi podpora državljanov, ki jo izražajo političnim odločitvam, osebam in institucijam. Ugotovljeno je bilo, da je korupcija bolj razširjena, če ni implicitne in/ali eksplicitne podpore državljanov. Podpora državljanov pa se lahko zelo razlikuje, zato je ne smemo obravnavati kot nekaj jasnega in fiksnega.

Danska ima ničelno toleranco do korupcije. Ministrstvo za zunanje zadeve je nekakšen globalni poslovni motor organizacije, ki deluje za interese vrednot Danske in ostalega sveta.

Ljudje v organizacijah stopajo v stik s številnimi drugimi javnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami, gospodarskimi družbami in drugimi sorodnimi organizacijami po vsem svetu (Ministry of Foreign Affairs of Denmark).

Dansko ministrstvo za zunanje zadeve aktivno podpira mednarodni boj proti korupciji ter svojim partnerjem svetuje, kako se le-tej izogniti. Ohranjajo najvišje standarde etike in celovitost pri delu na vseh področjih delovanja. Ravno zaradi tega je pomembno, da ohranjajo politiko ničelne tolerance do korupcije v vseh oblikah. Ta protikorupcijska politika in Kodeks ravnanja se uporablja pri vsem osebju. S tem zagotavljajo in ohranjajo primerno obnašanje in etiko, ki je značilna za najvišji standard osebne in organizacijske integritete, navznoter in navzven z različnimi partnerji (*ibid.*).

Strategija odpravljanja korupcije zajema prepoznavanje korupcije, kreira načrte za nadaljnje aktivnosti, spremembe zakonov in mobilizacijo družbenih akterjev. Vlada ne sme biti pasivna, ko gre za vprašanja korupcije, kajti z usmerjenimi napori je moč korupcijo bistveno omejiti (Tanzi 1998).

Odprtost in preglednost sta bistveni pri boju proti korupciji. Informacije o javnem sektorju so javnosti splošno dostopne z Zakonom o danski državni upravi in Zakonu o dostopu do javnih datotek. Ministrstvo zagotavlja odprtost in preglednost za splošno javnost in njene partnerje (Ministry of Foreign Affairs of Denmark).

Danska aktivno sodeluje pri mednarodnem boju proti korupciji. Podpisala je več mednarodnih instrumentov proti korupciji in sodeluje pri forumih mednarodnega sodelovanja za boj proti korupciji. Leta 2003 je danska vlada začela izvajati svoj akcijski načrt za boj proti korupciji, ki je namenjen boju proti korupciji v povezavi z razvojno pomočjo. Ta akcijski načrt predstavlja eno izmed več področij, kjer se Danska kaže kot dober partner pri medsebojni pomoči drugim državam. Vzpostavila je tudi telefonsko linijo za poročanje o dokazih in sumih kaznivih korupcijskih dejanjih. Poroča se lahko tudi preko spletne strani, ki pa ponuja tudi dodatne informacije. Avgusta 2006 je bil ustanovljen Business Anticorruption Portal za sodelovanje med danskim zunanjim ministrstvom, Transparency Internationalom in Global Advice Networkom. Portal nudi informacije o korupcijskih povezavah, težavah in nasvetih, kako se mlada podjetja izognejo težavam; ustanovljen je bil za podjetja, ki sodelujejo v boju proti korupciji.

GRECO (skupina držav proti korupciji)

Leta 1998 se je Svet Evrope odločil, da ustanovi skupino držav proti korupciji – GRECO. Danska je članica GRECA. Cilj skupine je spremljanje skladnosti držav članic z mednarodnimi protikorupcijskimi instrumenti, ki so bili sprejeti v skladu s Svetom Evrope.

OECD (organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)

Vključuje trideset članic, vključno z Dansko. Sodeluje pri razvoju ekonomske in socialne politike. Pod okriljem OECD so se začele različne globalne pobude o boju proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev pri mednarodnih poslovnih transakcijah.

Konfederacija danske industrije (Dansk Industri (DI))

Konfederacija danske industrije je kombinacija organizirane trgovine in združenja delodajalcev, ki ima objavljene izčrpne informacije o korupciji.

Transparency International (TI)

TI je mednarodna organizacija, ki se bori proti korupciji na svetovni ravni. Delo organizacije vključuje letno pripravo indeksa CPI -- indeksa zaznavnosti korupcije. Indeks primerja razširjenost korupcije v posameznih državah (Espersen 2007).

Danska namenja veliko pozornosti in truda za zadovoljno življenje ljudi. Etika, svoboda, enakost in spoštovanje so najpomembnejši elementi zdrave družbe. Ljudje ne bodo delali koruptivnih dejanj v tolikšni meri kot v državah, kjer te vrednote niso tako cenjene, ker spoštujejo državo in drug drugega. Posledica vestnega obnašanja državljanov je tudi stabilna država, dober demokratični sistem in z njim povezano stabilno delovanje institucij. Definitivno je Danska dober primer urejene države s stabilno demokracijo in javnimi podatki.

5.2 FINSKA

Od 12. stoletja je bila močno odvisna od Švedske. Leta 1809 je kot avtonomna velika kneževina vstopila v personalno unijo z Rusijo. Leta 1917 so razglasili neodvisnost, vendar se je morala leta 1940 odreči nekaterim ozemljem in jih prepustiti ZSSR. V drugi svetovni vojni je bila na strani Nemčije, z mirovnim sporazumom z ZSSR pa je izgubila območje Petsama in se zavzela k plačevanju vojne odškodnine. V povojnem obdobju je bila nevtralna, vzdrževala

je dobre odnose z ZSSR. Konec 20. stoletja je vstopila v Evropsko unijo, ostaja pa zunaj NATA (Šehić 2010, 72).

Proporcionalna volilna ureditev podpira finsko večstrankarstvo, toda nobena stranka, ki si je pridobila vstop v Državni zbor, ni bila dovolj močna, da bi dosegla absolutno večino. Za finsko politično dogajanje so značilne koalicijske vlade in pogoste spremembe v njihovi sestavi. V koalicijskih vladah od leta 1933 prevladuje sodelovanje med Socialdemokratsko in Sredinsko stranko. Vse najpomembnejše odločitve se sprejemajo v prestolnici Helsinki. Finska se je po drugi svetovni vojni razvila v sodobno industrijsko državo. Z razvitim socialnim skrbstvom, zdravstvom in izobraževanjem zagotavlja svojim državljanom višjo raven storitev kot večina drugih evropskih držav. Leta 1992 je uradno zaprosila za vstop v EU, 1995. pa je postala uradna članica. Od leta 1999 pa je članica EMU (Krušić 1994, 94-95).

Nizka rast korupcije na Finskem je rezultat razvojnega procesa, ki se razteza skoraj dve stoletji nazaj. Zgodovinsko iztrebljanje korupcije je sestavni del razvoja finske družbe, ki je od neizobraženih, revnih kmetov prešla na neodvisno demokratično republiko, moderno in industrializirano državo, ki je tudi visoka informacijska družba. Zgodovinskega zmanjševanja korupcije ne moremo pripisati nobeni reformi v posameznem sektorju. Glavna prednost je bila, in še vedno je, vzpostavitev in vzdrževanje družbenega reda, ki ponuja neplodna tla za ukoreninjenje korupcije. Za finski družbeni red so značilni predvsem zmernost, samokontrola in občutek za skupno dobro. Te vrednote pomagajo okrepiti medsebojno zaupanje. Raziskave so pokazale povezavo med visoko stopnjo zaupanja med člani družbe in nizko ravno korupcije. Finske izkušnje tudi kažejo, da je moralni zgled javnih uslužbencev in nosilcev odločanja nujno potreben za razvoj kulturne etike upravljanja. Ko ljudje vidijo etično in odgovorno obnašanje tistih, ki zasedajo odgovorne položaje, jih želijo tudi sami posnemati. Kultura odgovornosti v javni upravi je podprta z uradno izjavo, da so etične vrednote temelj javne službe (Envio.org 2013).

Finska ima učinkovit sistem za preprečevanje korupcije med poslanci, sodniki in tožilci. Zaznave korupcije med poslanci, sodniki in tožilci so relativno nizke, ker Finska izvaja dobre protikorupcijske ukrepe. GRECO poudarja, da pristojni organi ne bi smeli podcenjevati nevarnosti korupcije, ki izhaja iz konflikta interesov. Pripravili so tudi kodeks ravnanja za poslance, kjer je pojasnjen »konflikt interesov« in zaostritev pravil glede daril in razkrivanja zunanjih povezav. Pred kratkim so sprejeli tudi etična načela za sodnike, katerim je potrebno nameniti več pozornosti, zlasti arbitraži dela, da ohranijo zaupanje javnosti. Tožilci morajo

delovati po ustrezni zakonodaji, podpisati morajo obsežen nabor etičnih standardov, za katera pa morajo opraviti usposabljanja (Council of Europe 2013).

Zasebni sektor ohranja vrednote najboljše prakse, odgovornosti, poštenosti in »fair play«. Etično izobraževanje je postalo sestavni del finskega usposabljanja poslovne administracije. 90 odstotkov finskih poslovnežev meni, da spoštujejo zakone pri poslovnih dejavnostih. Dokazana je tudi povezava med visoko stopnjo konkurenčnosti in nizko stopnjo korupcije. Že več let zaporedoma se Finska uvršča med prvi dve državi na svetu, ki sta najbolj konkurenčni in imata najmanj korupcije (Envio.org 2013).

Uspešen boj proti korupciji zahteva, da se ukrepi, ki so namenjeni preprečevanju tega pojava, izvajajo v okviru vseh ravni gospodarstva. Iz tega zornega kota lahko Finsko, glede na to, da je uvrščena med države z najnižjimi stopnjami korupcije, obravnavamo kot dokaj uspešno, saj je kot sodobna država članica številnih organizacij. Država poleg tega izvaja različne ukrepe na nacionalni ravni, podobno pa lahko trdimo tudi za finska podjetja (Transparency International 2009, 319).

Širok pravni sistem ter neodvisen in učinkovit pravosodni sistem učinkovito uporabljata zakonodajo, ki je potrebna za preprečevanje korupcije. Finska ustava določa, da mora zakonodaja zagotavljati upravljanje. Glavni zakoni proti korupciji so ustava, zakon o upravnih postopkih, zakon o odprtosti vladnih dejavnosti, kazenski zakonik, zakon o državnem proračunu, zakon o računovodstvu, zakon o revidiranju in zakon o javnem naročanju. V finskem sodstvu je tudi urad parlamentarnega varuha človekovih pravic ter kancler za pravosodje in upravna sodišča. Kancler za pravosodje spremlja ukrepe vseh javnih uslužbencev, je neodvisen, ima pooblastila, da razišče dejanja poslancev, ministrov in vodij države. Učinkovitost in odmevnost teh mest pomagata preprečevati zlorabe (Envio.org 2013).

Finska javno pojasni razloge za vse odločitve, vzgojne sisteme, kazenske preiskovalne metode, proračune, računovodske in revizijske prakse. Vse je dostopno javnosti. Svoboda tiska pripomore k lažjemu odkrivanju zlorab in kaznivih dejanj, kar pa zagotavlja visoko verjetnost, da bodo akterji podkupljivih dejanj obsojeni (*ibid.*).

Finska je zaradi boja proti korupciji v mednarodni areni pritegnila pozornost, ker se aktivno bori proti korupciji, tako na nacionalni kot na mednarodni ravni. Aktivna je v prizadevanjih za boj proti korupciji njenih dolgoročnih razvojnih partnerjev in prispeva k večstranskim protikorupcijskim programom. Konec tisočletja je Finska podpisala vse mednarodne

konvencije v zvezi z bojem proti korupciji: Organizacijo za ekonomsko sodelovanje in razvoj Evropske unije in konvencij Sveta Evrope o podkupovanju, Konvencijo ZN proti korupciji in sporazumu iz Cotonouja. V prihodnje ji bodo sredstva lokalnega sodelovanja s tujimi misijami zagotavljala uspešne instrumente za boj proti korupciji na mednarodni ravni preko Urada ZN za droge in kriminal, programa proti korupciji GPAC, preko instrumentov Evropske unije za razvojno sodelovanje in upravljanje civilnih kriz ter spodbujanje, pogajanje in sodelovanje o gospodarskem partnerstvu. Finska se je pridružila tudi Komisiji Združenih narodov o preprečevanju kriminala in kazenskega pravosodja (*ibid.*).

Finska spodbuja zmernost, samokontrolo, skupno dobro, zakonodajo, sodne in upravne strukture, ki omogočajo natančno spremljanje in zaščito pred zlorabo moči; pomembna je udeležba žensk v političnem odločanju in nizko neskladje med plačami. Vodilno načelo protikorupcijskega dela na Finskem je, da korupcija ni obravnavana kot osamljen pojav. Boj proti korupciji mora biti vključen v splošno politiko, da bi korupcijo videli kot del kriminala in slabe politike. Preprečevanje korupcije prav tako vključuje oblikovanje in opazovanje etičnih norm vedenja, povečanje preglednosti, zmanjšanje prostora in povečanje učinkovitosti nadzora. Finska je uvedla formalno protikorupcijsko omrežje. Mreža je bila ustanovljena v okviru Ministrstva za pravosodje in združuje državne in lokalne vladne organe, zasebni sektor, raziskovalne skupnosti in nevladne organizacije. Protikorupcijska mreža si prizadeva za spodbujanje protikorupcijske dejavnosti in za predloge v zvezi s tem, za povečanje ozaveščenosti o korupciji v družbi, spremlja in spodbuja izvajanje obveznosti iz mednarodnih protikorupcijskih sporazumov (velika konvencija ZN o korupciji, konvencija OECD in Sveta Evrope, kazensko in civilno pravo konvencije proti korupciji) in obveznosti do mednarodnih organizacij (OECD in GRECO). Spremlja in spodbuja raziskave o korupciji (Ministry of justice Finland 2009).

Res je, da se Finska uvršča med države z najmanj korupcije, vendar to ne pomeni, da ta v državi ni prisotna. Poročilo delovne skupine za področje podkupovanja, ki deluje pod okriljem OECD, navaja šest primerov podkupovanja na Finskem. Trije primeri se nanašajo na isto podjetje, ki deluje na področju obrambne industrije. Prvi primer navaja šest obtožb zoper pet zaposlenih v podjetju Patria Vamm Oy v povezavi s prodajo orožja Egiptu. Našli so primere računovodskih goljufij in podkupovanja. V povezavi s podjetjem Patria so tekle tudi preiskave v primeru prodaje oklepnih vozil Republiki Sloveniji, drugi primer pa je prodaja oklepnih vozil Republiki Hrvaški. Naslednji primeri se nanašajo na podkupovanje javnih uslužbencev in na davčne goljufije (OECD 2010, 7).

Finska je dober primer države, ki se zaveda, da je stopnja korupcije povezana z nezaupanjem državljanov v demokratični politični sistem, kar so podprli tudi z raziskavo. Država se zavzema za zadovoljne prebivalce, za njihovo sodelovanje pri odločanju pri pomembnih stvareh, za zadostno zastopanje žensk v parlamentu in pri političnih odločitvah. Vidno in aktivno delujejo po načelih demokracije; prizadevajo si za stabilen demokratični politični sistem in svojo nalogo dobro opravljajo, kajti Finska je že vrsto let v vrhu raziskav TI. Svojo nalogo o opravljanju in zmanjševanju korupcije vestno opravlja, kar pa za seboj privede tudi druge pozitivne učinke na državo in njeno politiko.

5.3 ŠVEDSKA

Gremanska plamena so se na območju zdajšnje Švedske združila konec 10. stoletja. Država se je v 12. stoletju razširila na Finsko, konec 14. stoletja je bila združena z Dansko in Norveško poddansko krono (kalmarska unija). Iz unije je izstopila v 16. stoletju. V 18. stoletju je doživela poraz proti koaliciji Danske, Poljske, Saške in Rusije in izgubila večino baltskih območij. Od leta 1824 je bila v uniji z Norveško, ki jo je leta 1905 norveški parlament razveljavil. V prvi in drugi svetovni vojni je bila nevtralna. Vse od leta 1932 so na oblasti socialdemokrati (Šehić 2010, 126).

Po vojni je leta 1947 pristopila k Marshallovem načrtu, 1949 je vstopila v Svet Evrope in 1960 v združenje EFTA, zaradi nevtralnosti pa je odklonila vključitev v NATO. Socialdemokratski vladi Tageja Erlanderja in Olofa Palmeja sta ustvarili model socialne države, ki je temeljil na socialni pravičnosti, državni lastnini številnih donosnih podjetij in obsežnem sistemu socialne pomoči. Zaradi izjemno velike javne porabe so morali že v 90. letih skrčiti socialne ugodnosti in temeljito reformirati davčni sistem, vendar Švedska ostaja vzor socialno pravične države. Leta 1991 je Švedska uradno zaprosila za članstvo v EGS, l. 1995 pa je postala polnopravna članica EU. Leta 1997 je vlada odložila odločitev o vstopu v EMU, vendar so na referendumu volivci glasovali proti (Natek in Natek 2006, 184).

Švedska se je vedno nahajala na vrhu mednarodnih raziskav indeksov korupcije. V zadnjih letih pa so izpostavljeni primerom korupcije. Pri raziskavah, ki so bile opravljene na področju korupcije, sta bili najpomembnejši vprašanji: kako velik problem predstavlja korupcija za državljane Švedske in kako korupcija vpliva na podporo državljanov na demokratični politični

sistem. Analize so pomembni dejavniki podpore demokratičnemu političnemu sistemu. Največjo skrb v povezavi s korupcijo pripisujejo temu, da bi ta negativno vplivala na demokratično legitimnost (Linde in O' Erlingsson 2012).

Švedi zaznajo korupcijo v družbi v bistveno večji meri kot druge nordijske države. Percepcija državljanov je pomembna in jo je treba jemati resno, ne glede na to, kako resna je korupcija, kajti v raziskavah so dokazali, da imajo Švedi negativen odnos do korupcije, ne glede na njeno razširjenost (Research institute of industrial economics 2013).

Korupcija ima negativne učinke na gospodarski in politični sistem. Izpodbija konkurenco, zmanjšuje poslovne investicije in slabi željo po podjetništvu. Korupcija ogroža legitimnost demokratičnega sistema, znižuje zaupanje v pomembne javne institucije ter zmanjšuje odvisnost ekonomskih procesov na trgu (*ibid.*).

Vloga občinskih politikov pri boju proti korupciji se je v zadnjih letih močno povečala. Avtorji poročila ESO (Strokovna skupina za javno ekonomijo) predlagajo tri konkretne ukrepe za zaježitev korupcije:

- Morali bi polno izkoristiti indeks ICT, da bi lahko državljani videli, za kaj se porablja njihov denar. To vključuje tudi javna naročila.
- Pregled letnih poslovanj in financ naključno izbranih občin, vključno z občinskimi družbami.
- Ustvariti bolj neodvisne občinske revize. Poteza bi morala vključevati razvoj računovodskega standarda za komunalne dejavnosti (*ibid.*).

Švedska Nacionalna protikorupcijska enota («Unit») deluje iz urada generalnega tožilca. Je povsem neodvisna od nacionalne policije. Enota ima ekipo petih tožilcev in dveh ekonomistov. Glavna naloga Enote je, da se ukvarja z vsemi primeri podkupovanja in korupcijo na Švedskem, kot tudi na mednarodnih primerih, ki so v povezavi s Švedsko. Člani ekipe so visoko usposobljeni in specializirani. Kljub temu je ekipa premajhna, da bi sama opravila vse delo, zato potrebuje pomoč od zunaj. Policija jim zagotavlja preiskovalna sredstva za opredelitev kaznivih dejanj korupcije, uporabo pravnih sredstev v težjih primerih, ki ogrožajo sistem, ter pri preprečevanju nastanka korupcije (Van Der Kwast 2013).

Švedska, Danska in Finska imajo pri izvajanju protikorupcijske politike močno podporo svojih političnih voditeljev. Nedavne študije kažejo, da je svoboda tiska v pozitivni povezavi z nadzorom korupcije v že prej omenjenih državah. Vse imajo visok BDP na prebivalca,

nizko stopnjo neenakosti in visoko stopnjo pismenosti, ki je skoraj stotodstna, in pa dodeljevanje poudarka na človekove pravice in svoboščine, kot so enakost med spoloma, svoboda informacij in obveščanja. Države so učinkovite na področju odprtosti in učinkovitosti vlade. Uspešne države imajo dolgo tradicijo v odprtosti vlade, v državljanem aktivizmu in socialnem zaupanju. Zaradi odprtosti je državljanom omogočeno spremljanje in vključevanje v politična dogajanja. Švedska si prizadeva za odprt dostop do informacij o proračunu, kar pa omogoča državljanom, da lahko ocenijo, kako vlada upravlja z javnimi sredstvi. Švedska si prizadeva tudi za sodelovanje državljanov na vseh področjih družbenega življenja (Chene 2011).

Mediji imajo pravico do vpogleda v uradne dokumente, kar skoraj onemogoča prikrivanje korupcije vladnim agencijam. Objavljanje v medijih je pomemben del strategije enote za nadzor. Vir informacij je tudi obveščevalno in izvidniško delo policije in tesna povezava s finančno policijo. Pomemben element Enote je tudi njena mreža sodelavcev - notranjih vladnih agencij. Ta mreža se osredotoča na agencije, ki se tičejo javnega naročanja, mednarodne pomoči, socialnega zavarovanja, priseljevanja, kazenskega sistema, obrambe, finančnih trgov in izvoznih kreditcev. Del mreže sta tudi državni urad za revizijo in nacionalna davčna uprava. Enota se formalno povezuje tudi z Nacionalnim svetom za preprečevanje kriminala. Ta projekt zaznava dejavnike, ki vodijo do korupcije, in opredeljuje področja tveganja. Doseči želijo boljšo podlago, kako se boriti proti korupciji in kriminalu (*ibid.*).

Na mednarodnem področju se Švedska povezuje z Evropsko unijo (Eurojust). Ta oblika povezovanja omogoča bolj učinkovite in uspešne preiskave čezmejnih kaznivih dejanj korupcije. Enota je tudi aktivna udeleženka v OECD, kjer tudi izboljšuje ozaveščenost znotraj enote in pridobiva vire, ki so na voljo za pomoč mednarodne raziskave (*ibid.*).

Zelo pomemben je stabilni demokratični sistem in zaupanje ljudi v institucije, nacionalno politiko in demokratično legitimnost, ki so temelj dobre države. Zaznati je možno tudi negativen odnos do korupcije, saj je Švedska ena najbolj koruptivnih med nordijskimi državami. Pomembno je tudi meddržavno povezovanje z organizacijami, ki se borijo proti korupciji.

6 DRŽAVE Z NAJVEČ KORUPCIJE

Predvsem v južnih državah Evropske unije je zaznati ogromno korupcije. Namesto da bi se ta zmanjševala, vedno bolj narašča. Glavni problemi držav v tranziciji so pomanjkanje strokovnjakov, pomanjkanje izobraževanja, premalo ljudi in časa v organih odkrivanja in pomanjkanje sredstev. Mednarodno sodelovanje v boju s korupcijo se premalo poudarja (Dobovšek 2012).

6.1 GRČIJA

Grčija je po razglasitvi neodvisnosti leta 1829 in osvoboditvi izpod turškega jarma doživljala hude gospodarske in politične krize. Na začetku 20. stoletja so se po balkanskih vojnah in prvi svetovni vojni oblikovale zdajšnje meje države. Pod italijansko in nemško okupacijo v drugi svetovni vojni je delovalo nekaj partizanskih odporiških skupin. Spori monarhistov in republikancev so se stopnjevali do državljanske vojne v letih 1946-49. Vojaška hunta je leta 1974 zrušila monarhijo. Leta 1981 so vzpostavili demokracijo, toda napeti odnosi s Turčijo so se nadaljevali. Po razpadu Jugoslavije je Grčija močno nasprotovala mednarodnemu priznanju Makedonije, leta 2008 je blokirala njen sprejem za polnopravno članico NATA (Šehić 2011, 76).

Grčija je članica Sveta Evrope od 1949, zveze NATO od 1952 in članica EGS od 1962. Kljub prozahodni usmeritvi in gospodarskem razcvetu se demokraciji ni uspelo utrditi. Polkovnik Georgius Papadopoulos je 1967. izvedel državni udar, pregnal kralja Konstantina in leta 1973 razglasil republiko. Huda politična kriza je prinesla konec vojaške diktature. Na začetku 21. stoletja ima Grčija še vedno neurejene odnose s sosedi, posebno s Turčijo (Natek in Natek 2006, 59).

Grčija velja za zelo koruptivno državo. Leta 2012 se je v boju proti korupciji organizirala nova protikorupcijska enota. Novi načrt je rezultat enega od strateških prednostnih nalog in je bil pripravljen v posvetovanju s Transparency International Greece. Projektna skupina je sestavljena iz EU in nacionalnih uradnikov, ki so pomagali usklajevati mednarodno »tehnično pomoč« grškim predstavnikom. Protikorupcijski načrt vsebuje podroben pregled korakov, ki

jih lahko sprejme vlada za okrepitev boja proti korupciji. Urad TI v Evropski uniji je Grčijo pozval na celovito in hitro izvajanje protikorupcijske politike (Robinson 2012).

Prva grška motivacija v boju proti korupciji je bila tuja pomoč. 80 odstotkov podjetij pri raziskavi TI je reklo, da ima etično odgovornost v boju proti korupciji, kar dokazuje, da se poskušajo izogibati delovanja z državami, kjer je korupcija zelo razširjena. Leta 2010 je Grčija sprejela Zakon o preprečevanju korupcije, po katerem je potrebno podjetja sankcionirati, da bi ustavili podkupovanje in preprečili podkupnine, ne glede na to, kje potekajo (Norton Rose Fulbright 2012).

Transparency International – Hellas, ki temelji na svetovnih analizah korupcije, je v povezavi z Grčijo ugotovila naslednje: očitno povečanje korupcije v zadnjih letih. Politične stranke so na seznamu najbolj skorumpiranih organov, mikrokorupcija je močno razširjena, glavni vzrok za podkupovanje je izogibanje težavam z javnimi organi, ukrepi vlade proti korupciji so neučinkoviti, državljani so se pripravljani boriti proti korupciji in menijo, da je delo vlade za nadzor nad korupcijo zelo neučinkovito. Razlogi za takšen položaj pa so nezadostno izvajanje protikorupcijskih ukrepov, zamude pri predhodnih preiskavah in sodnih postopkih ter veliko število škandalov v podjetjih javnega in zasebnega sektorja (Ministry of Justice, Transparency and Human Rights 2013, 12).

Noben demokratični sistem korupcije ne more v celoti prepovedati ali preprečiti, temveč lahko le določi meje takšnega delovanja, pravila dopustnega obnašanja in negative sankcije za nezaželeno obnašanje (Fink Hafner 1995, 281).

Grčija je v povezavi s številnimi javnimi in zasebnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami, gospodarskimi družbami in drugimi sorodnimi družbami po vsem svetu, ki se borijo proti korupciji. Protikorupcijska politika daje navodila osebju, kako mora ravnati, ko se soočajo s korupcijo (navzkrižje interesov, podkupovanje, izsiljevanje, podkupnina, poneverba, darila, nepotizem in favoriziranje, poročanje o primerih korupcije). (Relational 2013).

Grčija je sprejela tudi naslednjo protikorupcijsko zakonodajo: zakon, ki je ratificiral konvencijo OECD o boju proti podkupovanju tujih in javnih uslužbencev v mednarodnem poslovanju. Zakon, ki je ratificiral Konvencijo proti korupciji uradnikov Evropskih skupnosti ali uradnikov članic EU ter druge zakone, ki zajemajo vse vidike korupcije v političnih in

gospodarskih dejavnostih ter pokrivajo tako podkupovanje domačih in tujih javnih uslužbencev (Greek Law Digest 2012).

Primere korupcije v Grčiji preiskuje Enota za finančni in gospodarski kriminal, posebna delovna skupina ministrstva za finance skupaj s policijo in s preiskovalnimi pooblastili. Enota je pod nadzorom državnega tožilca in ima pravico, da izvede vse policijske preiskave po vsej državi. Pri pranju denarja sodeluje Agencija za boj proti pranju denarja, ki je nadzorovana s strani tožilcev višjega ranga. Novoustanovljena agencija Economic Crime Prosecutor je namenjena za preiskave in pregon v primerih, ki vključujejo finančno škodo grške države, pomagajo pa ji lahko vsi drugi preiskovalni organi (policija, posebne delovne skupine, preiskovalni sodniki in tožilci) (*ibid.*).

V kolikor država s svojimi institucijami ne poseže v takšno stanje in ne začne odpravljati korupcije, lahko pride do socialnih nemirov in razpada družbe. Zavedanje učinkov korupcije spodbudi družbo, da se ji začne upirati. Korupciji se lahko zoperstavimo le s strukturnim pristopom, kar pomeni ukrepanje na vseh družbenih ravneh, tako z represivnimi kot tudi preventivnimi ukrepi (Meško 2002).

Panagiotis, nekdanji župan Soluna, naj bi se osebno okoristil z milijonom evrov, ki so bili namenjeni javnim infrastrukturnim projektom, ki pa niso bili nikoli uresničeni. Osumljen je bil tudi povezave z mafijskimi posojilodajalci, a njegove politične kariere ni zamajalo nič. Okoriščanje pa ni omejeno samo na nekdanje ministre in poslance, ampak tudi na župane. Po navedbah organizacije TI ima Grčija vse potrebne pogoje za razcvet korupcije: velik birokratski aparat, nedelujoči pravni sistem, zakonodajo s številnimi luknjami in silovite ekonomske pritiske (Planet Siol.net 2012).

Velik grški birokratski aparat, nedelujoč pravni sistem in nepopolni zakoni so dober predpogoj za razvoj korupcije. Grčija se sooča z ogromno korupcije, revščino, nestrpnostjo, a še vedno ne naredi dovolj, da bi že tako šibki vladi preprečila rane, ki jih povzroča korupcija. Nestrpnost in nezadovoljstvo državljanov, revščina, nezaupanje v politično elito šibijo demokratični politični sistem. Država, ki je domovina demokracije, se vse bolj nagiba k temu, da je demokracija le še samo beseda in ne več pojem, ki je povezoval državo in državljane. Prebivalci se s trenutno politiko ne strinjajo, želijo spremembe, protestirajo proti politikom, ki kradejo denar že tako revni državi in jo slabijo. Moč institucij je vse manjša, nadzora nad

državljeni ni več. Nekako se dozdeva, da so voditelji dvignili roke in obupali, namesto da bi se borili za svojo, nekoč zelo uspešno državo in ponovno vzpostavili trdne temelje demokracije, ter zajezili koruptiva dejanja, ki negativno vplivajo na državo.

6.2 ITALIJA

Italija se je na območju nekdanjega rimskega cesarstva stoletja razvijala razdrobljena na številna samostojna mesta in regionalna vojvodstva, ki so imela močen politično-kulturni vpliv na širšem območju Jadranskega morja. Šele leta 1861 je bila združena v kraljevino. Proces združevanja je bil končan s pripojitvijo Benetk in zasedbo Rima leta 1870. V drugi svetovni vojni je bila najpomembnejša zaveznica nemškega tretjega rajha. Leta 1943 je fašistični režim padel, leta 1946 pa je bila razglašena republika. Do konca 60. let dvajsetega stoletja je gibanje Severna liga poskušalo izboriti neodvisnost za devet severnih regij. Deželo pogosto pretresajo finančni in politični škandali, podkupovanja in delovanje močne mafije (Šehić 2011, 85).

Danes zaznamujejo italijansko državo, družbo in politiko družbeni neredi in krize. Za vlade so značilni boji med vladno večino in opozicijo. Pojavljajo se tudi znotraj raznih strank, ki sestavljajo vladno koalicijo. Država se je morala že od nekdaj spopadati z visokim javnim dolgom, inflacijo in slabo denarno valuto, počasno administracijo, nezadostnimi javnimi službami, stavkami, škandali, terorizmom, mafijo in komoro ter velikanskim družbenogospodarskim prepadom med Severom in Jugom (Krušič 1995, 92).

Korupcija je v Italiji ogromen problem. Po raziskavah Transparency International se korupcija v Italiji veča. Velik problem korupcije slabi že tako krhko gospodarstvo (Federica 2013).

Zanimiva opredelitev organiziranega kriminala izhaja iz italijanske ureditve, kjer je organiziran kriminal opredeljen v kazenskem zakonu pod pojmom združevanja mafijskega tipa. Zgodovinsko gledano imajo Italijani največ izkušenj v boju proti organiziranemu kriminalu. Priznavajo, da so se na zakonodajnem področju veliko ukvarjali z organiziranim kriminalom, ki ga pri njih predstavlja predvsem mafija, priznavajo pa tudi, da so se znašli zopet na začetku, vendar podprti z mnogimi izkušnjami. Njihovi strokovnjaki izhajajo iz treh perspektiv opredeljevanja organiziranega kriminala, opisno zgodovinske, sistematične in

vrednostno ustavne. Leta 1965 je bil sprejet zakon, ki je obravnaval problem mafije in s tem obdobjem je konec ignorantskega pristopa do mafije; izpostavljen je preventivni pristop zoper njo (Dobovšek 1997, 40–41).

Pravo za boj proti korupciji zahteva, da mora vsaka javna uprava uvesti posebne ukrepe za preprečevanje korupcije ali podkupovanja. Ti vključujejo sprejetje načrta za boj proti korupciji, imenovanje uradnika za spremljanje skladnosti, sprejetje kodeksa ravnanja za zaposlene. Vzpostavili so nov nacionalni protikorupcijski organ CIVIT, ki odobrava načrt za boj proti korupciji, ki ga pripravi ministrstvo za javno upravo. Načrt mora opredeliti vse dejavnosti, ki bi lahko povzročile določeno stopnjo tveganja in določajo, kateri dogovori so bili opravljeni, da bi preprečili pojav korupcije. Vsaka javna uprava zahteva, da se sprejme kodeks ravnanja za zaposlene, ki bodo morali slediti zastavljenim kriterijem in modelom, ki jih določa CIVIT. Kršitev se odraža v disciplinskih sankcijah (North Rose Fulbright 2013).

Italija se proti korupciji bojuje s članstvom v medvladnih in nevladnih organizacijah. Z medvladnimi organizacijami je povezana s Svetovno banko, Ekonomskim partnerskim forumom proti korupciji, z Uradom Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC), s Programom Združenih narodov za razvoj (UNDP) ter Organizacijo ameriških držav. Pri nevladnih organizacijah pa sodeluje s Transparency International, TRACE International, Tiri ter s Paktom stabilnosti za boj proti korupciji (SPAI) (IAACA 2011).

Kriminalne organizacije se vse bolj poslužujejo korupcije in vse manj uporabljajo nasilje za doseganje svojih ciljev. Korupcija postaja sestavni del kriminalnih dejavnosti po vsem svetu. Poleg tega pa korupcijo za doseganje ciljev uporabljajo tudi druge organizacije, ki skušajo uspeli na mednarodnem trgu. Vse to spodkopava delo državnih institucij in funkcioniranje države v celoti (Pope 1996).

Po dolgotrajnem procesu je bil 31. oktobra 2012 sprejet tudi protikorupcijski zakon (190/2012). Namen zakona je izboljšati preglednost javnega sektorja v državi, uvajanje novih vrst kaznivih dejanj, povezanih s korupcijo, in krepitev že obstoječega italijanskega kazenskega zakonika. Predvideva tudi ustanovitev novega državnega protikorupcijskega organa s preiskovalnimi in sankcijskimi pooblastili (Lovells 2013).

Problem pri odkrivanju korupcije v Italiji je v tem, ker imajo državljani malo sredstev za spremljanje in ocenjevanje, kaj se dogaja v javnem ali zasebnem sektorju. To se pojavlja zato, ker ni zakonodaje, ki bi zagotavljala državljanom dostop do informacij. Svet Evrope je Italijo pozval k jasni zakonodaji, ki bi preprečila koruptivne zlorabe s strani političnih strank. Preglednost in odgovornost financiranja političnih strank je potrebno zagotoviti z učinkovitim sistemom revizije (Rigamonti 2013).

Neprilagajanje novim gospodarskim sistemom se je začela kazati v naraščanju brezposelnosti, socialnem razslojevanju in stihijskem lastninjenju družbenega oziroma državnega premoženja (Kregar 1999).

Pri večjih mednarodnih analizah (Indeks zaznavnosti korupcije, raziskave GRECO in protikorupcijskega Sveta Evrope) je bilo dokazano, da Italija izvaja slabo protikorupcijsko politiko. Potrebno je, da sprejme orodja za zaščito tistih, ki poročajo o kaznivih dejanjih, ter vzpostavi močan sistem ocenjevanja v boju proti korupciji (Rigamonti 2013).

Italija je država, ki je poznana po organiziranem kriminalu, kamor sodi tudi korupcija. Ne glede na to, da Italija sodeluje v več organizacijah, ki se borijo proti korupciji, sama mnogo premalo vloži v to, da bi zmanjšali korupcijo. Ni dovolj samo podpis članstva, ampak so potrebni tudi aktivni ukrepi, katerih pa se Italija bolj malo poslužuje. Ljudje so zaradi obubožanosti države in skrivanja tega pred njimi že obupani. Njihovo zaupanje v institucije, v politiko, zakone se vse bolj slabi, politični sistem se počasi in vztrajno seseda. Za boljšo prihodnost bodo morali resno začeti izvajati protikorupcijsko politiko.

6.3 ROMUNIJA

Območje staroselcev Dačanov je bilo od začetka drugega stoletja pod oblastjo rimskega cesarstva, cesarstvo pa je bilo postopoma romanizirano. Kneževina Transilvanija je od 11. stoletja sodila k Ogrski. V 14. stoletju sta nastali kneževini Moldavija in Vlaška, ki so ju kmalu zavzeli Turki. Avstrija je ob koncu 17. stoletja osvojila Transilvanijo in v 18. stoletju še severno Moldavijo. 1829 sta se Moldavija in Vlaška združili ter prešli pod rusko zaščito. Leta 1861 so velike sile priznale povezavo obeh kneževin. Novo državo so leta 1881 razglasili za kraljevino in jo poimenovali Romunija. Leta 1940 so dobili vojaško-fašistično diktaturo.

Po prodoru sovjetske vojske leta 1944 je izbruhnila vstaja, dežela pa je napovedala vojno Nemčiji. Leta 1947 so razglasili republiko. Trd komunistični režim je bil leta 1989 s strmoglavljanjem N. Ceausescuja odpravljen. Sledila je politična liberalizacija in postopna demokratizacija. Leta 1991 so na referendumu sprejeli novo ustavo ter začeli težaven prehod v tržno gospodarstvo in parlamentarno demokracijo. V začetku 21. stoletja je Romunija postala polnopravna članica NATA in Evropske unije (Šehić 2010, 113).

Kljub velikim težavam se Romunija počasi prebija iz samoosamitve in hude revščine, uspešno se je ognila tudi večjim socialnim nemirrom (Natek in Natek 2006, 143).

Nacionalni direktorat za boj proti korupciji DNA je bil ustanovljen leta 2002 v skladu s Kazenskopravno konvencijo o korupciji januarja 1999. DNA je neodvisna sodna struktura in deluje v okviru urada tožilstva, ki je tudi v povezavi s sodiščem in pravosodjem. Pristojnost DNA zajema celotno Romunijo s sedežem v Bukarešti, vodi jo glavni tožilec, kateremu pa pomagata dva namestnika glavnega tožilca. DNA ima dolžnost, da razišče domnevne korupcije, politične in javne uradnike, vključno s člani parlamenta ter uslužbenci v javni upravi (Anti Corruption Authorities 2012).

Romunska vlada je sprejela tudi protikorupcijsko strategijo za leto 2012-2015, ki je bila sprejeta s sklepom vlade in določa seznam nalog, ki so kazalniki za spremljanje doseganje ciljev in akcijskega načrta. Glavni protikorupcijski zakoni v Romuniji so Zakon o preprečevanju, prepoznavanju in kaznovanju kaznivih dejanj korupcije iz leta 2000, Romunski kazenski zakonik, Odlok v zvezi z DNA iz leta 2002, Zakon o vzpostavitvi, organizaciji in delovanju Nacionalne agencije za integriteto iz leta 2007 (*ibid.*).

Dokument strategije vključuje področja protikorupcijskih sporočil ES. To so izterjava s kaznivim dejanjem, zaščita notranjih informatorjev, javna naročila, preprečevanje in boj proti politični korupciji ter zaščita finančnih interesov, ki so opredeljeni kot prednostne naloge na ravni EU. Poleg strateškega dokumenta je Romunija v povezavi tudi z organizacijo GRECO za preprečevanje korupcije znotraj sodnikov, tožilcev in poslancev. Strategija spodbuja najboljše protikorupcijske prakse, kot so metodologija ocenjevanje tveganja (Romania ministerul justitiei 2012).

Nacionalna antikorupcijska strategija NAS 2012-2015 določa glavne koordinate ukrepov v podporo spodbujanja integritete in dobrega upravljanja na vseh ravneh javne ustanove. Dokument predstavlja izhodišče pri oblikovanju in sprejemanju institucij in javnih organov. Romunija tudi redno poroča o oceni učinkovitosti teh protikorupcijskih ukrepov. Javne ustanove, zasebni upniki se osredotočajo na učinkovito izvajanje notranjih in mednarodnih standardov proti korupciji (*ibid.*).

Potrebna je sprememba pristopa za spodbujanje institucionalne integritete. Vsak nov primer s protikorupcijskimi institucijami predstavlja neuspeh upravljanja institucij za preprečevanje incidentov integritete v najširšem pomenu besedu. Javno načelo »ničelne tolerance« se mora pokazati ob konkretnih ukrepih protikorupcijskih dejanj (*ibid.*).

Pri uveljavljanju pristopa o upravljanju s korupcijo NAS izpostavlja ukrepe za spodbujanje institucionalne integritete. Njena glavna merila so: izvajanje etičnih standardov, učinkovitost upravnih mehanizmov za kontrolo in nadzor, varovanje neoporečnosti svetovalca in upravljanje tveganja, ki je specifično za vsako institucijo (*ibid.*).

Med nacionalnimi in mednarodni akterji, ki sodelujejo pri razvoju strategije, so tudi priporočila in sklepi neodvisnih revizij. Ocena zadnjih dveh protikorupcijskih strategij in akcijskih načrtov je bila izvedena leta 2011 z dvema neodvisnima mednarodnima strokovnjakoma v okviru projekta , ki ga ministrstvo za pravosodje izvaja v sodelovanju z razvojnim programom Združenih narodov (UNDP) (*ibid.*).

Romunija je leta 2007 vstopila v EU s pomanjkljivim pravosodnim sistemom in težavami s korupcijo, spopadala se je z organiziranim kriminalom. Sklepi, ki so jih sprejele komisije proti preprečevanju korupcije drugih vlad EU in organizacije civilne družbe, so, da Romunija gradi na boljših temeljih modernega pravosodnega sistema, vendar strukture še niso dovolj trdne in primeri korupcije na visoki ravni se vse več izrabljajo v politične namene. Kriminalci pogosto niso kaznovani in njihova finančna sredstva se pogosto zamrznejo. Uvesti mora protikorupcijske ukrepe na lokalni ravni (Evropska komisija 2008). Romunija bi morala tudi že vstopiti v schengen, vendar v boju proti korupciji in organiziranem kriminalu še ni postorila dovolj in zato ogroža tudi druge države (Finance.si 2012).

Korupcijo še bolj spodbuja velika količina zakonodaje, kot tudi nastajajoča zakonodaja Evropske unije. Poleg tega je opaziti krhkost pravosodnih sistemov in uklonljivost le-teh pred pričakovanji politikov (Pope 1996).

Romunija je leta 2009, ko jo je zajela velika gospodarska kriza, prejela finančna sredstva od Evropske unije za izplačilo plač in pokojnin. Ne glede na slabo stanje v državi le-ta ne posveča dovolj pozornosti korupciji, ki močno vpliva na javne finance. Veča javni dolg, povečuje revščino, recesijo, slabi politični sistem, zaupanje državljanstva. Če se bo Romunija želela povzpeti višje na lestvico TI, bo morala začeti izvajati zakone o preprečevanju korupcije in aktivno sodelovati z organizacijami. Le tako si bo gospodarsko opomogla. Z reševanjem korupcije bi tudi državljani spet pridobili upanje, da se da zadeve urediti. Sedaj izgleda tako, kot da so že obupali in se prepustili usodi.

7 SKLEP

Prvotni namen pisanja diplomskega dela je bila najprej teoretična razjasnitev definicije korupcije ter razjasnitve vzrokov in razlogov za nastanek in razširitev korupcije. Osredotočila sem se tudi na neodvisno organizacijo Transparency International, ki je trenutno najbolj razširjeno gibanje, ki se zavzema za odpravo korupcije širom po svetu. Z indeksom zaznavnosti korupcije CPI se meri stopnja korupcije v posameznih državah, kar omogoča lažji vsakoletni pregled nad razširjenostjo korupcije.

Korupcija je pojav, ki je izziv vsem. Ne sme biti vlade, ki je ne bi odpravljala in pri tem popuščala. Ne glede na finančno sposobnost države je korupcija prisotna povsod. Popolnoma se je ne da odpraviti, lahko pa jo z različnimi ukrepi zaježimo. Z neodpravljanjem korupcije bi lahko prišlo do neupoštevanja ukrepov države in njena razširjenost v državi bi lahko začela ogroziti obstoj države. Zavedanje o korupciji bi moralo biti prioriteta vsake vlade. Če se korupcije zavedamo, jo lahko tudi v čim večji meri odpravljamo. Z dvigovanjem zavesti o pojmu korupcije in njeni razširjenosti lahko dvignemo zavest ljudi, da je to dejanje popolnoma nepotrebno in se ga da zaježiti, ter pripomoremo k boljšim pogojem za življenje v družbi.

Pri primerjavi držav z največ in najmanj korupcije lahko vidimo, da se kažejo razlike med nordijskimi državami in pa južnimi državami Evropske unije. Italija, Romunija in Grčija so države, ki imajo največji indeks zaznavnosti korupcije. Vzroki, ki bi lahko vplivali na to, so vpliv vojne na Balkanu, povečanje tranzita, brezposelnost, razpad Sovjetske zveze in migracijski tokovi. Na Balkanu je tudi vedno večja prisotnost mamil. Tudi večanje nezaposlenosti in padanje življenjskega standarda vplivata na povečanje socialne napetosti in na korupcijska dejanja. Zgodovinsko gledano imajo Italijani največ izkušenj na področju korupcije. Ko so v Italiji potekale največje korupcijske dejavnosti, se še ostala Evropa ni dodobra zavedala resnosti tega pojava. Različne mafijske družbe ogrožajo človekove pravice in svoboščine in zaradi tega je korupcija v Italiji še vedno tako intenzivna. Podobno kot Italija se tudi Grčija spoprijema z visoko stopnjo korupcije. Problem je predvsem svetovno-gospodarska kriza, vendar pa temelji korupcije segajo že v preteklost. Javna uprava je preveč razbohotena in neučinkovita, Grčija ne plačuje davkov, imajo nekonkurenčno gospodarstvo. Denar, ki so ga dobili od Evrope, so preusmerili k drugim projektom in ga niso porabili za prvotne namene. Nemiri in protesti v Grčiji se iz dneva v dan večajo in z njimi se veča tudi razširjenost korupcije. Ne glede na vso sprejeto zakonodajo Grki v boju proti korupciji omahujejo. Romuni pa pri izvajanju svoje protikorupcijske politike niso učinkoviti. Korupcije v politični sferi je vedno več in prihaja do konflikta interesov.

Nordijske države, v našem primeru Norveška, Danska, Švedska so primer držav, ki imajo urejeno zakonodajo in protikorupcijsko politiko. Zagovarjajo svobodo, enakost, spoštovanje, strpnost. Ohranjajo najvišje standarde etike na vseh področjih delovanja, kar se opazi pri politiki ničelne tolerance do korupcije. Izkušnje kažejo, da je moralni zgled javnih uslužbencev pomemben dejavnik za razvoj kulturne etike upravljanja. Z različnimi zakoni in prizadevanji politikov uspeva vsem trem državam že več let zaporedoma ostati na najvišjih mestih pri stopnji zaznavnosti korupcije.

Prvo tezo, Korupcija vpliva na stabilnost demokratičnega političnega sistema, lahko potrdim. Korupcija ima negativen vpliv na demokratičen politični sistem. Korupcija vpliva na revščino v državi, na nezaupanje državljanov v sistem, vpliva na učinkovitost države in njene institucije, zlorablja se politična moč, prihaja do razpada etičnih vrednot in izkoriščanja. Korupcija je znak razpadanja družbenih vrednot; nosilci funkcij bi morali zastopati interese volilcev in ne lastnih. Poudarjati bi se morala morala in vrednote. To tezo potrjuje tudi raziskava Instituta za ekonomijo, ki pravi, da ima korupcija negativne učinke na gospodarski

in politični sistem, izpodbija konkurenco, ogroža legitimnost demokratičnega sistema in znižuje zaupanje v javne institucije.

Druga teza se glasi Ocena stopnje korupcije, ki je tudi v povezavi s stabilnostjo demokracije in je v posameznih državah odraz delovanja oziroma nedelovanja državnih in naddržavnih organizacij, ki so bolj ali manj uspešne pri protikorupcijski politiki. Zavedamo se, da v boju proti korupciji sodelujejo država, policija, sodstvo, različne vladne, nevladne in mednarodne organizacije. Pomemben faktor je povezovanje držav z različnimi organizacijami, ki se borijo proti korupciji, možno je več storiti v povezavi z drugimi državami in organizacijami, kot pa če je država sama v boju proti korupciji zaradi globalne razširjenosti tega pojava. Večina ukrepov, ki jih izvajajo države proti korupciji, se nanaša na mednarodne organizacije. Naštela in opisala sem tudi organizacije, s katerimi se države povezujejo: Evropska unija, Svet Evrope, OED, TI, GRECO. Organizacije se aktivno borijo proti korupciji in vabijo države k sodelovanju. Delovanje organizacij je pomembno pri odkrivanju korupcije in zmanjševanju le-te. Če se države ne bi povezovale z drugimi državami in organizacijami, bi bilo stanje na področju korupcije veliko slabše in manj obvladljivo, ker kot sem že povedala, je korupcija globalni problem in ne problem ene same države, zato drugo lahko drugo tezo potrdim.

Pomemben faktor v boju proti korupciji je tudi zadostna količina strokovnjakov, zadosti izobraževanja in pa število ljudi, ki se ukvarja s preprečevanjem korupcije. Za odpravo korupcije je pomembna preventiva. Najprej je treba poseči v odpravo vzrokov, ki omogočajo in pospešujejo nastanek in razvoj korupcije, ter šele nato poseči v represivne ukrepe. Javnost je treba osveščati o protikorupcijskemu dejanju in vzpostaviti je treba nično toleranco do korupcije, ker ima korupcija malo možnosti za uspeh v družbi, ki je občutljiva za koruptivna dejanja.

8 LITERATURA

- Anti-corruption authorities. 2012. *Profiles: Romania*. Dostopno prek: <https://www.aauthorities.org/country/ro> (12. avgust 2013).
- BBC.co. 2013. *Corruption getting worse, says poll*. Dostopno prek: <http://www.bbc.co.uk/news/business-23231318> (5. avgust 2013).
- Blondel, Jean. 1995. *Comparative Government: An introduction*. Londn: Prentice Hall.
- Bohinc, Rado in Anton Dvoršek, ur. 2003. *Posvet: Problematika odkrivanja in pregona gospodarske kriminalitete*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
- Chene, Marie. 2011. *What makes New Zeland, Denmark, Finland, Sweden and others »cleaner« than most countries?*, 7. december. Dostopno prek: <http://blog.transparency.org/2011/12/07/what-makes-new-zealand-denmark-finland-sweden-and-others-%E2%80%9Ccleaner%E2%80%9D-than-most-countries/> (21. avgust 2013).
- Norton rose fulbright. 2012. *Could the recession lead to greater enforcement of anti-corruption measures in Greece?* Dostopno prek: <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/71612/could-the-recession-lead-to-greater-enforcement-of-anti-corruption-measures-in-greece> (11. avgust 2013).
- Council of Europe. 2013. *Finland encouraged to further sharpen its tools to prevent corruption*. Dostopno prek: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/news/News%2820130327%29Eval4Finland_en.asp (6. avgust 2013).
- Dobovšek, Bojan. 1997. *Organizirani kriminal*. Ljubljana: Založba Unigraf.
- --- 2005. *Korupcija in politika*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
- --- 2008. *Korupcija v tranziciji*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- --- 2012. *Korupcija v tranziciji*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

- Envio.org. 2006. *International*. Dostopno prek: <http://www.envio.org.ni/articulo/3255> (7. avgust 2013).
- Espersen, Lene. 2007. *How to avoid corruption*. Dostopno prek: http://jm.schultzboghandel.dk/upload/microsites/jm/ebooks/andre_publ/corruption.pdf (7. avgust 2013).
- Evropska komisija. 2008. *Bolgarija in Romunija morata okrepiti boj proti korupciji – 24/7/2008*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/news/external_relations/080724_1_sl.htm (22. avgust 2013).
- *Finance.si*. 2012. Bolgarija in Romunija zaradi korupcije nič bližje schengenu, 3. maj. Dostopno prek: <http://www.finance.si/339701/Bolgarija-in-Romunija-zaradi-korupcije-ni%C4%8D-bli%C5%BEje-schengnu> (21. avgust 2013).
- Fink Hafner, Danica. 1995. *normativna regulacija lobijev in lobiranja na nacionalni in nadnacionalni. Zbornik referatov: Interesna združenja in lobiranje*. Portorož: Slovensko politološko društvo.
- Greek law digest. 2012. *Anti corruption laws*. Dostopno prek: <http://greeklawdigest.gr/topics/tax/item/124-anti-corruption-laws> (12. avgust 2013).
- IAACA. 2011. *Anti-Corruption Investigation*. Dostopno prek: <http://www.iaaca.org/AnticorruptionInvestigation/> (7. avgust 2013).
- Integriteta. 2013. *Društvo integriteta*. Dostopno prek: <http://www.integriteta.si/o-drustvu-integriteta/delovanje> (5. avgust 2013).
- K, An. 2012. *V Grčiji še zmeraj razhaja korupcija*, 19. september. Dostopno prek: http://www.siol.net/novice/svet/2012/10/v_grciji_se_zmeraj_razsaja_korupcija.aspx (21. avgust 2013).
- Knez, Mojca. 2011. *Preprečevanje in boj proti korupciji v javni upravi*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/knez-mojca.pdf> (4. avgust 2013).

- Kregar, Josip. 1999. Nastanak predatorskega kapitalizma i korupcija. *Revija za socijalnu politiku* (3). Dostopno prek: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/view/291/295> (16. avgust 2013).
- Krušič, Marjan. 1995. *Jugozahodna in južna Evropa*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Levvel, Hogan. 2013. *Investigations, White Collar and Fraud Alert*. Dostopno prek: <http://ehoganlovells.com/cv/5a76cc2091e947c11858e6ffb9228cf00f30ca74> (11. avgust 2013).
- Linde, Jonas in Gissur Ó Erlingsson. 2012. *The Eroding Effect of Corruption on System Support in Sweden*. Sweden: Governance. Dostopno prek: OnlineLibrary.
- Lorenci, Janko. 2013. Dokaz: Se ta oblast lahko spopade s korupcijo. *Mladina*, 24. maj. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/144331/dokaz/> (5. avgust 2013).
- Meško, Gorazd. 2002. *Osnove preprečevanja kriminalitete*. Ljubljana: Visoko policijska varnostna šola.
- Mihelčič, Luka. 2007. *Korupcija, zaupanje in stabilnost demokracije*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/mihelcic-luka.pdf> (3. avgust 2013).
- Miković, Mladen. 2004. Svetovna banka o korupciji. *Mladina*, 16. april. Dostopno prek: <http://www.finance.si/93112/Svetovna-banka-o-korupciji> (15. avgust 2013).
- Milo, Federica. 2013. *Italy: the state of corruption*. Dostopno prek: <http://news.riskadvisory.net/index.php/2013/03/italy-the-state-of-corruption/> (10. avgust 2013).
- Ministry of Foreign Affairs of Denmark. 2013. *Anti-Corruption Policy*. Dostopno prek: <http://bhutan.um.dk/en/~media/Bhutan/Documents/Content%20English/AntiCorruption%20Policy%202011%20UK.pdf> (8. avgust 2013).

- Ministry of Justice. 2009. *Corruption and prevention of corruption in Finland*. Dostopno prek: <http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/tiedotteet/en/2009/6AH99u1tG/Corruption.pdf> (7. avgust 2013).
- --- 2013. *National anticorruption action plan*. Dostopno prek: http://www.ministryofjustice.gr/site/LinkClick.aspx?fileticket=KyH_7RZiUPg%3D&t abid=64 (11. avgust 2013).
- *Mladina.si*. 2013. Korupcija v Sloveniji je velik problem, 17. april. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/146132/korupcija-v-sloveniji-je-velik-problem/> (1. avgust 2013).
- Natek, Karel in Marjeta Natek. 2006. *Države sveta*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Norton rose fulbright. 2012. *Italy adopts new anti-corruption law*. Dostopno prek: <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/73424/italy-adopts-new-anti-corruption-law> (10. avgust 2013).
- OECD. 2010. *Phase 3: Report on the Application of the Convention on combating Bribery of foreign public Officials in International Business Transactions and the 2009 revised Recommendation on Combating Bribery in International Business Transactions*. Dostopno prek: http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/ConvCombatBribery_ENG.pdf (22. avgust 2013).
- OSCE.org. 2012. *Romania's experience in development, implementation and evaluation of their national anti-corruption strategy*. Dostopno prek: <http://www.osce.org/eea/93817> (12. avgust 2013).
- Pope, Jeremy. 1996. *National integrity systems : the TI source book*. Berlin: Transparency International.
- Precht, Elisabeth. 2013. *Corruption in Sweden. Research institute of industrial Economics*. Dostopno prek: http://www.ifn.se/eng/about_ifn/news/2013-04-09-corruption-in-sweden (9. avgust 2013).

- Rapoza, Kenneth. 2013. Transparency International Spells It Out: Politicians Are The Most Corrupt. *Forbes*, 9. julij. Dostopno prek: <http://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2013/07/09/transparency-international-spells-it-out-politicians-are-the-most-corrupt/> (2. avgust 2013).
- Relational. 2013. *Anticorruption policy*. Dostopno prek: <http://www.relational.gr/wp-content/uploads/2012/03/Anti-CorruptionPolicy.pdf> (12. avgust 2013).
- Rigamonti, Valentina. 2013. *Fighting corruption in Italy is an uphill struggle*. Dostopno prek: <http://blog.transparency.org/2013/02/18/fighting-corruption-in-italy-is-an-uphill-struggle/> (11. avgust 2013).
- Robinson, Dominic. 2012. *Will new anti-corruption road map for Greece result in real change*. Dostopno prek: <http://www.transparencyinternational.eu/2012/12/will-new-anti-corruption-road-map-for-greece-result-in-real-change/> (11. avgust 2013).
- Study in Denmark. 2013. *Denmark the world's least corrupt country*. Dostopno prek: <http://studyindenmark.dk/news/denmark-once-again-worlds-least-corrupt-country> (7. avgust 2013).
- Sušnik, Janez. 2005. *Pobuda civilne družbe za nastop proti korupciji*. Dostopno prek: http://www.ds-rs.si/dejavnost/posveti/pos05_1.htm (9. avgust 2013).
- Šehić, Denis. 2011. *Geografski atlas Evrope*. Ljubljana: DZS.
- Tanzi, Vito. 1998. *Corruption around the world: causes, consequences, scope, and cures*. Dostopno prek: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp9863.pdf> (16. avgust 2013).
- *Transparency International*. Dostopno prek: <http://www.transparency.org/> (1. avgust 2013a).
- --- 2009. *Global Corruption Report – Corruption and the Private Sector*. Dostopno prek: http://www.transparency.org/whatwedo/pub/global_corruption_report_2009 (22. avgust 2013).

- --- 2013b. *Who we are*. Dostopno prek: <http://www.transparency.org/whoweare/organisation> (8. avgust 2013).
- --- 2013c. *Corruption Perceptions Index*. Dostopno prek: <http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/> (5. avgust 2013).
- Van Der Kwast, Christer. 2013. *Developing networks to maximise efficiency*. Dostopno prek: <http://www.icac.org.hk/news/issue28eng/button5.htm> (8. avgust 2013).
- *Zakon o preprečevanju korupcije (ZPKor)*. Ur. l. RS 2/2004. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO3739.html (2. avgust 2013).